

Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče, o. s.

639 00 Brno - Štýřice, Vídeňská 270/60,

IČ: 63112833

Vážená paní
Mgr. Alena Hanáková
ministryně kultury
Ministerstvo kultury ČR
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1 – Malá Strana

V Brně, 30. 5. 2012

Vážená paní ministryně,

v dopise, který Vám Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče, o. s. adresovalo nedlouho po Vašem jmenování do funkce v souvislosti s Vámi deklarovaným záměrem připravit nový věcný záměr památkového zákona, jsme mj. konstatovali, že jsme si plně vědomi stávajícího žalostného stavu fungování státní památkové péče a chceme Vám svými dlouholetými zkušenostmi pomoci při hledání nápravy.

Bohužel namísto zahájení věcné veřejné diskuse o nalezení podkladů, z nichž musí případná nová právní norma vzejít, jsme byli členy našeho sdružení informováni o přípravě zásadní restrukturalizace jedné ze základních složek současné české státní památkové péče – Národního památkového ústavu (NPÚ). Pokud by tato restrukturalizace byla uvedena do praxe, došlo by dle našeho názoru k zásadnímu ohrožení stávající celkové (i tak velmi sporné) stability při ochraně národního kulturního dědictví a téměř jistě k podstatnému a především nevratnému zúžení východisek nutných pro vytvoření nového funkčního modelu státní památkové péče.

Zároveň jsme nuceni s velkou nevolí konstatovat, že ač je ochrana kulturního dědictví veřejným zájmem a NPÚ pracuje téměř výhradně pouze s veřejnými zdroji, probíhá příprava restrukturalizace takřka v utajení, není nám známa jediná tisková zpráva o chystané změně a Národní památkový ústav opakovaně odmítá veřejnosti poskytnout o restrukturalizaci jakékoliv informace i dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím (bohužel již minimálně v jednom případě s podporou odvolacího orgánu, tj. Ministerstva kultury).

Vážená paní ministryně, obracíme se na Vás jako na statutárního zástupce zřizovatele NPÚ s naléhavou prosbou: Nečinite žádné kroky, které budou ve vztahu k restrukturalizaci NPÚ nevratné. Nepodepisujte nový statut NPÚ (který je údajně připraven). Vahou své autority se zasadte o to, aby se z chystané organizační změny stala věc veřejná, zveřejněte dosud existující podklady k reorganizaci. Zasadte se o zahájení veřejné diskuse o potřebách restrukturalizace NPÚ a buďte moderátorem této diskuse. Zahájení odborné diskuse na toto téma považujeme za mimořádně naléhavé.

Nejde o málo. Jde o budoucnost národního kulturního dědictví, jde o uchování stop národní identity uprostřed sjednoceného světa.

Součástí tohoto dopisu je poměrně obsáhlá příloha, kde detailně pojmenováváme důvody, proč je stávající návrh restrukturalizace špatný a destruktivní. Zároveň musíme opakovaně upozornit, že vzhledem k tomu, že nám NPÚ odmítl oficiálně poskytnout informace, mohou být námi získané podklady neúplné či zastaralé. I tak je povinností SPPPP, o. s. reagovat, byť s rizikem možných následných korekcí po té, co zajistíte zveřejnění všech podkladů, které k přípravě reorganizace vedly.

Ve shodě s dopisem prof. ing. arch. ak. arch. Václava Girsy berte, prosím, i toto naše stanovisko jako otevřený dopis.

Předem děkujeme za Vaše vstřícné stanovisko.

S úctou

Ing. arch. Dana Novotná, PhD.
předsedkyně SPPPP, o.s.

Příloha: Stanovisko SPPPP, o.s. k návrhu restrukturalizace NPÚ (5 stran)

Příloha: Stanovisko SPPPP, o.s. k návrhu restrukturalizace NPÚ:

Návrh restrukturalizace Národního památkového ústavu (verze duben 2012) odmítáme z těchto zásadních důvodů:

- **návrh není doložen faktickými potřebami oboru danými zákonem (zajištění veřejné služby);**
- **není prokázána efektivnost oddělení správy objektů od odborné činnosti;**
- **není zpracován skutečný ani budoucí stav činností obou částí;**
- **některé části z návrhů systematizace jsou v rozporu s pracovněprávními předpisy;**

Především konstatujeme, že není zřejmé, co je cílem restrukturalizace, resp. proč pro deklarované cíle nelze využít stávající strukturu NPÚ. Nevíme, z jakých podkladů se při jejím plánování vycházelo, jaké budou její přínosy, čím přispěje k zefektivnění současného výkonu památkové péče (dále PP) a chybí i základní zhodnocení jejích rizik. Je obtížné hledat logiku v prostém odtržení památkové péče a správy památkových objektů v situaci, kdy pravomoci i náplň obou složek zůstanou prakticky neměnné¹. Odůvodnění, že díky novým územně památkovým správám (dále ÚPS) bude možné lépe naplňovat záměry územních samospráv (zejména krajů) považuje Sdružení profesionálních pracovníků památkové péče, o.s. (dále SPPPP) za nesmyslné a nelogické – nové ÚPS nekopírují krajské dělení ani žádné jiné, např. historické členění, ale vytváří svůj vlastní „nadútvár“. Vystává tedy otázka, proč by tato nová jednotka měla být pro naplnění deklarovaného cíle příhodnější než stávající členění, které krajské územní jednotky kopíruje. Rovněž není vůbec zřejmé, proč vznik ÚPS umožní „*Zachování celého konvolutu státních hradů a zámků pod správou NPÚ a zajištění jednotného přístupu v péči o ně.*“ a hlavně, proč toto stávající strukturu NPÚ negarantuje². O „promyšlenosti“ celého záměru dle našeho názoru nejlépe vypovídá, že v záměru restrukturalizace zpracovaném do podoby PDF s autorstvím Nadi Goryczkové z roku 2011 je uvažováno o pěti ÚPS (jmenují se Správa památkových objektů - SPO), naopak v nedatovaném dokumentu PDF signovaném NPÚ, který je pravděpodobně mladší, klesl počet – nyní již přejmenovaných SPO na ÚPS na čtyři.

Z praktického pohledu nemůže existovat jediný argument, proč by vytvoření čtyř ÚPS mělo vést k deklarované „*racionalizaci*“ – přesuny mezi nově vzniklými jednotkami (jež bude mimo jiné nutné nově vybavit např. výpočetní technikou, nábytkem apod.) a objekty, např. mezi Sychrovem a Litomyšlí nebo Českými Budějovicemi a Zelenou horou u Žďáru nad Sázavou jsou logisticky náročné, oproti současnému stavu ekonomicky nevýhodné a tudíž tento krok nelze považovat za racionální, ani vedoucí k „*Efektivnějšímu řízení NPÚ a účelnějšímu nakládání s prostředky*“, jak je konstatováno v odůvodnění restrukturalizace. K přesunům bude nutně a často docházet z „přízemních“ důvodů, až bude třeba zajistit technickou kontrolu, proškolení, lékařskou prohlídku u závodního lékaře či půjde „jen“ o běžnou poradu.

Celý záměr naopak povede k odborné destabilizaci jednotlivých pracovišť – z těch současných budou dány výpovědi zaměstnancům, kteří jsou s otázkou problematiky správy objektů ve většině případů

¹ Tento krok by měl význam za situace, kdy by došlo k zásadní změně na úseku výkonu státní památkové péče, např. při vytvoření památkové úřadu.

² Pokud má vedení NPÚ informace o tendencích (koho?) k zeštíhlení stávajícího konvolutu státních hradů a zámků, jde o alarmující informaci, kterou je třeba neprodleně zveřejnit.

dlouhodobě seznámeni, naproti tomu na nově vytvořených ÚPS budou zaměstnáni noví lidé, kteří nemohou mít odpovídající odbornou erudici (správa kulturních památek je specifickou a výjimečnou činností, které se na odborné úrovni nevěnuje žádná z vysokých škol) ani zkušenosti.

V této souvislosti nám známý návrh restrukturalizace zcela pomíjí otázku praktického fungování okleštěných územních odborných pracovišť, která budou nadále využívat pro svoje účely naddimenzovaná sídla, z nichž některá byla v několika posledních letech náročně rekonstruována, jak je ministerstvu kultury bezpochyby dobře známo (Ústí nad Labem – r. 2011 – náklad 99 mil. Kč, Telč – r. 2012, Loket – r. 2010). Otázka zhodnocení takto vložených prostředků musí být položena. V návrhu však není a chybí i alespoň rámcová kalkulace nákladů na nezbytnou údržbu těchto nemovitostí. Stejně tak chybí i vyčíslení nákladů na zřízení nových ÚPS. Není tedy jasné, zda objekty, které mají posilovaná pracoviště v současné době k dispozici, budou dostačovat pro zvýšený počet zaměstnanců či zda bude nutné pro ně hledat nové objekty. Požadavek na zřízení dislokovaných pracovišť pak dle našeho názoru jde přímo proti deklarovanému smyslu restrukturalizace a dokládá, že se jedná o řešení nepochopitelné a naprosto nekoncepční.

Nová struktura vykazuje i významné nedostatky v otázce centralizace vybraných činností. Generální ředitel, který má řídit veškeré složky NPÚ, nemůže být zároveň vědeckovýzkumným pracovníkem a garantem vědecko – výzkumné činnosti. Ta by měla připadnout do gesce odborného náměstka. Dle našich zkušeností má naopak smysl soustředit specializované činnosti buď obecné - PO, BOZP apod., podpůrné - např. informační systémy nebo úzce specializované sloužící celému NPÚ (laboratoř) na ústředním pracovišti, aby tak mohly vzniknout funkční pracovní týmy. Tím že, návrh tyto činnosti naopak atomizuje do územních pracovišť (někdy jen částečným úvazkem či kumulací funkcí "domovník a BOZP") se tento druh činnosti v potřebné odborné úrovni buď nedá vykonávat vůbec, nebo jen s obtížemi, efektivita se nezvýší, právě naopak.

Zcela také chybí návaznost na stávající či vznikající struktury, např.: Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži (Metodické, odborné a edukační centrum péče a obnovy historických zahrad a parků v ČR), Centrum obnovy památek architektury 20. století v Brně (pro oblast tzv. architektonické moderny zaměřenou na činnosti spojené s památkovou obnovou) na nově organizovaný systém odborné poradenské či vědecko – výzkumné činnosti. Jde o centra vznikající z veřejných prostředků, které kromě obnovy příslušných památek zajistí jen start odborné činnosti, o jejíž smysluplné pokračování by se měl NPÚ dále postarat. V navržené organizační struktuře však nejsou uvedena.

Jakoukoliv logiku postrádá vytvoření jednoho ekonomického centra a jeho přesunutí do Ostravy. Maximální elektronizace je nepochybně žádoucím krokem, nicméně v otázce ekonomických a personálních záležitostí existuje řada oblastí, ve kterých ji nelze využít, protože tato oddělení pracují s osobními a důvěrnými materiály, kdy je u některých druhů pracovněprávní problematiky nutný osobní styk mezi zaměstnancem a pověřenou osobou zaměstnavatele. Jak bude tento druh činností zajištěn, zda bude existovat centrální sběr dat a jejich evidence, zabezpečení a archivace, dále jak bude řešeno předávání všech dokladů včetně zajištění podpisů a právní korektnosti postupu na straně zaměstnavatele, to není uvedeno. V návrhu opět není uvedeno, proč by tento nový systém měl být výhodnější než stávající řešení. Mimo pozice a úseky, jejichž fungování po restrukturalizaci z návrhu není zřejmé, jsou zde naopak činnosti, které budou reorganizací duplovány a to navzdory tomu, že jedním z deklarovaných cílů je duplicitní činnosti odstranit. Týká se to např. evidence, která sice dosud byla rozdělena mezi dvě oddělení fungující ovšem v rámci jednoho pracoviště. Po restrukturalizaci bude rozdělena na dvě oddělení fungující navíc na území dvou pracovišť v rámci dvou odlišných krajů.

Naproti tomu žádná pozornost (alespoň ve veřejně přístupných podkladech) není věnována rozboru stávající personální situace na oddělení správy státních hradů a zámků. Z podkladů nevyplývá, zda po restrukturalizaci dojde ke zvýšení či snížení počtu úvazků a proč se toto bude dít. Stejná je situace v případě ekonomických úseků, jejichž plošná likvidace vyvolává také řadu v dokumentech nezodpovězených otázek: pokud jejich zaměstnanci ukončí k 31. prosinci 2012 pracovní poměr, kdo zajistí předání podkladů, vyplácení náhrad a provede účetní uzávěrku? Těžko předpokládat, že pracovníci ve výpovědní lhůtě provedou tyto činnosti nad rámec svých běžných pracovních povinností. Ten samý problém se týká administrace jednotlivých dotačních programů, na kterých se územní odborná pracoviště podílí.

Ještě fatálnější dopad má připravovaná restrukturalizace na odbornou složku stávajících územních odborných pracovišť NPÚ. Nelze v této souvislosti neodcitovat úvodní deklaraci z návrhu restrukturalizace:

- *„Personální zajištění je na hranici efektivního zajišťování statutárních povinností.“*
- *„Průměrný plat v NPÚ je hluboko pod celostátním průměrem – NPÚ není konkurence schopné na trhu práce – riziko snížení kvality péče o svěřený státní majetek a odborné pomoci v oblasti státní památkové péče.“*

S oběma konstatováními se SPPPP ztotožňuje a považuje je za závažná – skutečnost, že odpovědní pracovníci přiznávají, že hrozí snížení kvality péče o svěřený státní majetek a odborné pomoci v oblasti státní památkové péče, je alarmující. I přes tyto deklarace je však jediným výsledkem restrukturalizace pokles počtu úvazků v odborné složce o cca 11. O zlepšení ohodnocení pracovníků není v podkladech vůbec žádná zmínka. Stejně tak se zde nemluví o rozpracování systému vzdělávání pracovníků, zvyšování jejich odborné úrovně, centrální kontrole výkonu památkové péče na jednotlivých pracovištích atd. Počet úvazků je snižován matematicky, nikoliv v závislosti na velikosti chráněných území, počtu kulturních památek či vypracovaných vyjádření. Stejnou hodnotu pro stanovení „normy“ má diametrálně odlišná památková rezervace Český Krumlov a rezervace Slavníkovská Libice nad Cidlinou, stejně tak jako jsou vedle sebe na stejnou úroveň postavena vyjádření pro úpravu nemovitosti v ochranném pásmu a vyjádření pro rekonstrukci rozsáhlého areálu kulturní památky. Cílem je pouze srovnat počet zaměstnanců na jednotlivých pracovištích, nikoliv zlepšit jejich výkon a služby poskytované veřejnosti. Přitom většina pracovišť je v tomto úseku personálně poddimenzována (což konstatoval i audit, který nechalo v 2008 vypracovat MK – a od jehož vypracování došlo k dalším poklesům úvazků), zvolená metoda však z těchto ve skutečnosti personálně nedostatečně obsazených a přetížených oddělení na základě výše uvedených principů vytváří průměr, v jehož důsledku se počet zaměstnanců ještě více snižuje. Ani uvedené omezení vedoucích pozic není koncipováno tak, aby vedle ke zlepšení současného nesmyslného stavu, kdy v průměru na 4 – 5 zaměstnanců připadá jeden vedoucí. Dlužno podotknout, že dnešní situace je důsledkem reorganizací prováděných v několika málo posledních letech právě současnou generální ředitelkou. Jejich cílem bylo vytvořit unifikovanou a bez ohledu na skutečné potřeby a odlišnosti jednotlivých územních pracovišť aplikovanou strukturu, která vede k řadě absurdních situací, z nichž v odborných kruzích je nejproslulejší existence specialisty pro lidovou architekturu na pracovišti v hlavním městě, kde se tento typ staveb téměř nevyskytuje. Důvodem je samozřejmě to, že nebyl zpracován seriózní rozbor, který by zohlednil i odborné hledisko - fungující pracoviště a složky - dílny, laboratoř, publikační činnost, dokumentační činnost a jejich dlouhodobý přínos, klady a zápory s ohledem na specifiku památkového fondu v té které oblasti a na dostupnost pomocných institucí v regionech - školy, muzea, ústavy, knihovny, archivy, archeologická

pracoviště apod. Dále nebyl zpracován rozbor optimalizace (minimalizace) počtu pracovníků na jednotlivý druh činnosti; jen namátkou: stejný druh činnosti pravděpodobně nemůže vykonávat archeologické pracoviště o síle jednoho archeologa a pracoviště s třemi specializovanými archeologickými odděleními s celkem 17 zaměstnanci (kraj Vysočina - kraj Praha), o potřebě zastupitelnosti v rámci jednoho pracoviště ani nemluvě.

Nicméně i po provedení restrukturalizace by řídicí struktura (s vypuštění pozice odborného náměstka) zůstala vzhledem k současnému stavu neměnná. Nebude tak naplněn další z cílů restrukturalizace („*Nulová vertikální řídicí linie mezi odbornými sekcemi ústředního pracoviště (ÚP) a přímo řízenými generální ředitelkou a sekcemi územních odborných pracovišť (ÚOP) řízenými územními řediteli – obtížnější zajišťování jednotné úrovně poskytovaných služeb na celém území ČR v obou sférách činnosti NPÚ.*“).

Za pozornost v tomto směru stojí jistě také snaha dosáhnout pomocí plánovaných změn „... *jednotného výkonu odborné památkové péče ve všech krajích ČR*“. Toto konstatování potvrzuje skutečnost, na níž SPPPP dlouhodobě upozorňuje: na území České republiky v současné době neexistuje jednotný výkon státní památkové péče. Zároveň dokládá, že odpovědní pracovníci ústředního pracoviště jsou si tohoto stavu vědomi. Nikoliv na okraj si dovoluujeme poznamenat, že na nápravu neuspokojivého stavu měla současná generální ředitelka již 3, 5 roku a pokud v této oblasti nedokázala tento zcela elementární nedostatek ve fungování NPÚ odstranit, nesevřčí to o dobrých manažerských schopnostech. Přitom požadavek na jednotnost a předvídatelnost rozhodnutí je jedním z nejdůležitějších, který musí být naplňován, a bez nějž nemůže celek jako systém fungovat. Přesto nebyly provedeny žádné kroky, které by k nápravě tohoto stavu vedly, a návrh restrukturalizace nijak neosvětluje, v čem nová struktura řešení tohoto problému prospěje. SPPPP je přesvědčeno, že pro nápravu tohoto stavu není navržená restrukturalizace nutná. Situaci lze zlepšit lepším výkonem činností ústředního pracoviště, které je za tuto oblast v současné době odpovědné, ale jehož aktivita je nulová (omezuje se na občasné vydávání právně nezávazných metodik, na jejichž uplatňování v praxi nikdo nedohlíží a které jsou každodenně v odborných vyjádřeních ignorovány). Nejčistším způsobem by tato systémová vada šla odstranit samozřejmě vznikem památkového úřadu, který bude dobře řízen a odstraní dnes mezi politiky tolik populární duplicitu agend.

Snížení počtu zaměstnanců ve složkách PP povede k faktické likvidaci odbornosti. Již v současné době se činnost této složky omezuje prakticky na naplňování nezbytných povinností, tzn. především psaní odborných vyjádření, jejichž kvalita je však i přes veškerou snahu díky přetíženosti špatně ohodnocených pracovníků často velmi špatná. Chybí systematický výzkum a dokumentace, který je – navzdory tomu, že NPÚ je vědecko - výzkumnou institucí – prováděn nahodile a především tam, kde je možné jej financovat z vedlejších zdrojů (především grantů), a paradoxně opět na úkor vykonávání zákonem daných povinností NPÚ. Snížením počtu úvazků bude tento kritický stav ještě více zhoršován. Dle našeho názoru je navržený systém zatřídění jednotlivých pracovníků, kteří mají dle klasifikace vykonávat stejnou práci, a přesto jsou v rámci jednoho pracoviště i celého NPÚ zařazeni do rozdílných platových tříd, nejen nepochopitelný, ale i odporující pracovní právním předpisům.

Celý návrh reorganizace i s podklady, které se této problematice týkají, je zpracován velmi vágně a chaoticky s velkým množstvím formálních i faktických chyb a opomenutí – žádný z uváděných údajů není podpořen konkrétními čísly nebo analýzami (které však podle sdělení generální ředitelky byly zpracovány), chybí v něm odvolání se na zpracované podklady (SWOT analýzy, rozbor personální situace, zhodnocení současného stavu, stanovení cílů atd.), není stanovena budoucí strategie, nastíněna

představa o dlouhodobém fungování NPÚ ani návaznost tohoto řešení na připravovaný nový památkový zákon. **Návrh považujeme za unáhlený, nedostatečně diskutovaný v rámci oboru, se zástupci odborových organizací, odbornou veřejností, krajskými i městskými samosprávami i občanskou veřejností. Časový harmonogram restrukturalizace naprosto neodpovídá reálným možnostem jeho uskutečnění.** Jsme přesvědčeni, že nemůže naplnit deklarované cíle. Restrukturalizace provedená navrženým způsobem nemůže vést ke zlepšení výkonu PP, ekonomickým úsporám atd. – jak je předpokládáno. Zřízení nových center (generálního ředitelství, ÚPS, ekonomického centra), personální přesuny (výpovědi stávajících zaměstnanců s rizikem potencionálních soudních sporů, nábor nových, jejich zapracování), náročnost obsluhy objektů z nově zřízovaných vzdálených center (náklady na vybavení, zvýšené cestovné, časová náročnost dojíždění) společně s náklady na údržbu vyprázdněných „okleštěných“ objektů nemohou dle našeho názoru vyvážit úspory související se zánikem některých úvazků, jejichž počet se vzhledem k již existující personální poddimenzovanosti stávajícího NPÚ může pohybovat maximálně v rámci jednotlivých úvazků.

Pokud by skutečně došlo k takto navržené restrukturalizaci, **bude to znamenat kolaps tzv. odborné složky státní památkové péče.**

Navzdory výše uvedeným výtkám a jednoznačnému odmítnutí nám známého návrhu restrukturalizace je však SPPPP přesvědčeno, že **zásadní reforma současného fungování státní památkové péče je nezbytná.** NPÚ se dlouhodobě nachází v odborné, personální i finanční krizi, selhává systém i management řízení, který není schopen zajistit fungování NPÚ v základních úrovních (jednotnost a předvídatelnost rozhodnutí, metodické vedení, správa majetku, odpovídající dokumentace, evidence). V oboru neexistuje vnitřní diskuze, chybí systém průběžného vzdělávání pracovníků i zajištění jejich elementární odpovědnosti za učiněná rozhodnutí. NPÚ neumí přijatelným způsobem komunikovat s veřejností, prezentovat své požadavky. Pokud tedy není dlouhodobým zájmem udržovat stávající stav a NPÚ následně jako organizaci nefunkční zásadně modifikovat (udržení ústavu jako vědecko – výzkumné instituce, která se bude ucházet o vědecké granty, převedení praktického výkonu památkové péče na pověřené obce a souboru státních hradů a zámků např. na kraje), je jeho reforma nezbytná. SPPPP je poměrně detailně seznámeno s fungováním státní památkové péče v některých sousedních zemích (Slovensko, Bavorsko) a i přes diametrální odlišnost tamních systémů památkové péče jsou tyto systémy výrazně efektivnější než český. **SPPPP proto opakovaně nabízí pomoc při skutečně odpovědně koncipované reformě,** která nebude samoučelnou exhibicí s předvídatelně negativními ekonomickými a odbornými dopady, ale cestou k pozvednutí stávající nízké úrovně státní památkové péče a její postupné rehabilitaci ve společnosti.